

הנערה מאחורי

היסטוריה זיכרונותיו של מהפכן

היו ימים בהם הייתה חברות במפלגה הקומוניסטית בארץ-ישראל מקנה זכות ל- כרטיס חינם להצגת האופרה. זכות זאת לא נבעה מקו פוליטי שהיה לאופרה הראשון זה בארץ, שנוסדה על-ידי מרדכי גולדינקין, אלא מהעובדה הפשוטה שמוכרי קוואפי רטיבו עובדיהאופרה בראשית שנות הש' לושנים היה נחמן ליסט, מפעילי פרקציה הפועלים של המפלגה הקומוניסטית, ולי מים, אחד מחברי החודיה-מרכזי של פק"פ. (אותו נהגו לבטא: פה-קא-פה).

ליסט, שהיה פוליטרוק בצבא-האדום בת קופת המהפכה, כבר בגיל 19, נהג להגן בקנאות על כבודם של זמרי האופרה. בא אפילו לברר עם גולדינקין מדוע העליב את חברות המקהלה וקרא להן "פרות", הית נצל גולדינקין: "לא אמרת, פרות, אלא שאלתי: למה אתן גועות כמו פרות". מצ' בה של האופרה לא היה טוב אך מצבם הכלכלי של הקומוניסטים היה גרוע בהר' בה. לכן דאג ליסט לחלל הזמנות חינם בין חבריו למפלגה.

הנה המפחידה. ראשיתה של המפי' לגה הקומוניסטית בארץ, בתקופה ששמה היה פק"פ, היא אחת הפרשיות הנעלמות ר' אופרות המיסטוריון ביותר בתולדות ה' מדינה. ראשי מק"י כיום מתחשים כמעט לאותה תקופה, מנסים ליצור את הרושם כאילו איתם החלה ההיסטוריה של המפי' לגה. ההיסטוריה הרשמית מבוססת כמעט כולה על מיסמכי לטיטו-המנדט, ואילו מחברי המפלגה היהודים באותם ימים, שרדו רק בודדים, אחרי שהרוב והגלו מה' ארץ, עברו לברית-המועצות, שם נאסרו ונמקו בבתי-כלא ומתנתו.

נחמן ליסט (60), עתונאי כסוף שיער ויפה-תואר, המשמש כיום ככתבו הכלכלי של היומון לעצטע נייטט, כאחד המעטים שנותרו מראשוני פק"פ, שופך בזכרונ' חיו, אותם החל לפרסם ברבעון הספרותי קשת, אור חדש לחלוטין על הפעילות הקומוניסטית באותה תקופה. מגלה ליסט: "בשעות הפנויות מעבודה, מאחר בלילה, הייתי מבלה בחולות שהפרידו אז בין תל' אביב ונוה-שלום, סמוך לים. הפרקציה הצ' טינה אז גם בכך שבשירותיה היו בחורות יפות. קורה היה שרומנטיקה זו הייתה מופרעת על ידי אורחים בלתי קרואים שהיו מסתובבים בשטח. פעם לבש הדבר אופי רציני: האורח גילה כוונות תוקפ' ניות גלויות. רציתי ללוות את חנה, איתה טיילתי, עד למקום מבטחים, אך היא הת' נגדה לכך בכל תוקף. אתה הרי קונספיר' רטיבי, טענה, והמפלגה זקוקה לך. תסי תלק אתה ואל תדאג לי. התלתקתי וחזר' על עקבותי. חנה הייתה בחורה גבוהה וחזקה וזרועותיה כשני מטילי ברזל. תוק' פנותו של "האורח" נמוגה, כנראה, למר' איה".

ארזי על האופניים. סיפור משע' שע' אחר של ליסט קשור בהפגנת האחד במאי שנערכה ב-1925, שלארגונה היה הוא האחראי. ההפגנה עובדה לעבור מיכר בע' לי-מלאכה, כיום כיכר מגן-דוד, על לשפת' הים בתל-אביב. מספר ליסט: "ההכנות נע' שו על ידי כל חברי המפלגה והפרקציה. כל הבאים בחשבון למלאכת-קודש זו גור' סו וחולקו לקבוצות בנות 5-6 אנשים, ופורזו בחדרים ובצירים סמוך למקום, בכרם התימנים ובמנשיה, לא הרחק מן המ' טה הקונפירטיבי שלי. אני מתעתד לשלוח את סוכני-הקשר שלי — נערות חביבות, תלמידות הרצליה וגטולה, רובן בנות טובים — עם מתן אות ההתחלה. והנה בא אלי רק דחוף ובהול ומוסר לי שלפני רגעים מעטים עברה במסלול המתוכנן תהלוכת פועלי-ציון והמקום מלא עכשיו שוטרים".

ליסט פעל במהירות, שלח שתי קבר' צות קטנות עם דגל אדום אל בנין העירייה, שעמד במקום בו נמצאת עכשיו האנדרטה לזכר מיסדי-העיר. במטה-המשטרה, שהיה סמוך למקום, קמה בהלה. השוטרים הונ' עקו מן המסלול בו עמדה לעבור ההפגנה, הקיפו את קומץ המפגינים החודשים. בו בזמן התארגנה ההפגנה הגדולה כמיועד, עברה ללא הפרעה את כל הדרך, עד לש' פת-הים. רק יהודה ארזי, שהיה אז ממו' נה על המלחמה בקומוניסטים במשטרת תל-אביב, ליהיה אותה על אופניים במרחק ניכר, כשהוא שורק וצועק: "להתפור, להת' "

פורז" איש לא שם אליו לב. אך כשהסי' תיימה ההפגנה, לא ידעו המפגינים מה לעשות. לפי התכנית הייתה ההפגנה צרי' כה להתפור אחרי התקפת המשטרה ותוך כדי מאבק איתה. משום כך נאלצו לעכב את הסיום עד שהגיעו סוף סוף השוטרים, היכו אותם ואסרו אותם, בהתאם לתכנית. **לשציניסקי לא ספג מכות.** נראה שרוב המנהיגים הקומוניסטיים בארץ הת' לו את הקאריירה שלהם כשחקנים. גם ליסט היה שחקן ובמאי בנשפים ספררי' תיים ותיאטרונים שאירגנה הפרקציה. מס' פר הוא: "באותה ההצגות נפלה על ראשי אבן שנוקדה של החוץ על ידי חברי גוד מני' השפה שנה שמילאתי על הבמה תפקיד של משוגע. מרוב כאב צעקתי מרה, ממש כמשוגע".

ליסט היה באותם הימים מה שנקרא בז'ארגון הקומוניסטי "מהפכן מקצועי". בסוף שנות' השלושים נשלח על ידי המפי' לגה לארגון את המפלגה הקומוניסטית בסוריה ובלבנון, עבר משם לשרות המפי' לגה בצרפת עד שפרש ממנה ב-1937 אחרי שהעמיד שם תלמיד מפורסם, כאלד באק' דש, כיום מנהיג המפלגה הקומוניסטית בסוריה. ליסט נטש את הקומוניזם על רקע משפטי-הראוה במוסקבה ותורת הקוסי' מופוליסיום, הצליח להמלט בשנות המל' חמה לשוויץ שם שהה עד עלייתו ארצה, לפני שבע שנים.

זכרונותיו של ליסט, כתובים בחוש הר' מור מיוחד, ומכילים שפע של פרטים היס' טוריים, בעיקר אודות החברים הראשונים של המפלגה הקומוניסטית, שמצאו את מו' תם בברית-המועצות. כך למשל, מספר הוא אודות נחמן ("ניוניו") לשציניסקי, מי שהיה אז מזכיר החודע של פק"פ. לשציניסקי חיבר באותם ימים כרוז מטעם המפלגה, נגד נישול הפלאחים הערביים מאדמות עמק-הירדן. בעקבות כרוז זה התעורר זעם כללי בישוב נגד הפק"פ, חברה הוצאו מההסתדרות והוטל עליהם חרם כלכלי וחברתי. כאשר שמע לשציני' סקי בעקבות הכרוז גרשים את חברי המפלגה ממטבחי-הפועלים ואף מכים אותם, ראה חובה לעצמו להיות נוכח בשדה המ' ערכה ולהשתתף בספיגת המכות.

מספר ליסט: "ראיתי עומד ומתווכח בעברית, שאותה כמעט לא ידע אז, אך לא עלה בידו לזכות במכות. כנראה בגלל מראהו הפרופסורי ואופן דיבורו השקט והמתון. כשהגיעו אליו שמועות על חיי ההוללות של הסוכן הסובייטי הראשון בתל-אביב, קם לשציניסקי ובא אליו להר' הקומוניסטית, ומעוררת התמרמרות בין חברי הפרקציה, שרבים מהם רעבו ללחם. הסוכן פשוט גירש אותו ממשרדו". כאשר גורש לשציניסקי מן הארץ, הגיע למוסקבה שם הגיע לדרגת פרופסור אדום באוניברסיטה של עמליה-מורה, שימש גם מוכיר תא בבית-חרושת מוסקבאי גדול, עד שנאסר, עוננה קשה, נשבר ומת ממח' לה בדרך לסיביר. אשתו, שישבה חמש' עשרה שנה במאסר, חיה כיום במוסקבה יחד עם בנם.

קומוניסט אחר, אותו מזכיר ליסט בשם סיומה, הפך למנהל עבודה בבנין המטרו' במוסקבה, קיבל פרס נכבד עבור עבודתו. סמוך לזה נאסר כחבלן ציוני ומת מסר' פוס בבית-הכלא.

עתונות השלמת המיפטל

ידיה של גברת מרים מוזס רעדו מרוב התרגשות, שעה שהסירה את הלוט. מסביב הצטופף קהל רב, שכלל את שר-הדתות ו' שר-המשטרה, את ראש עיריית תל-אביב, את ראשי אגודות העתונאים ואנשי-ציבור וכלכלה, מהם נושאי שמות מפורסמים.

כולם התכנסו למקום עבור הרגע בו יוסר הלוט מן השלט שעל בית ידיעות אחרונות. ויופיע שמו החדש של רחוב נחל איילון: "רחוב יהודה מוזס".

ליל המהפכה. אילו נערך הטכס לפני שבוע ימים, היה מצוין מאורע חשוב בחייו של יהודה מוזס המנוח ובחיי העתונות ה' עברית. כי לפני 15 שנה ושבווע עמד מוזס, בעל הזקנקן הוייצמני, בפני אתגר המור: שעות ספורות לפני הופעת גליון המחרת של ידיעות אחרונות, נודע לו כי העורך, עזריאל קרליבך, בגד בו ולקח עמו את כל מערכת הצהרון, כדי לייסד עתון מתחרה.

(המשך בעמוד 14)

גיבה גריל הייתה השבוע הדמות ה' נשית הבולטת ביותר במאבק על ביטולו של המימשל הצבאי. היא לא נאמה בכנסת, גם לא צעדה בראש ההפגנה בחוצות ירו' שלים. אולם דמותה של הצעירה היפהפיה, שהופיעה במרכזה של קבוצת בני-יוע'ער על שער העולם הזה (1328), מאחורי הסיסמה: "תימחק החרפה!", ואשר ישבה ליד שולחן הנשיאות באסיפת ועד-הנוער לביטול המימ'

נכדה של סבא

כפר-סבא, דור רביעי במקום, בתמונה מימי ילדותה במושב. יופיה המיוחד בלט כבר אז.

של הצבאי, לפני שבוע, הולידה בעיני רבים קשר אסוציאטיבי אל דמויות נשים שצעדו בראש מהפכות והפכו לסמליהן.

גיבה גריל אינה הטיפוס המהפכני. היא נערה שקטה, כמעט אפורה, רחוקה מכל פעילות פוליטית וחסרת כל יומרות בשטח זה. אם התגיסה למאבק לביטול המימשל, נימתה בין מארגני אסיפת הנוער, לא עש' תה זאת בלחץ מסגרת אירגונית או בהש' פעה כלשהי. עמדתה בנושא זה היא פרי מגע אישי בלתי-אמצעי עם הבטיה, ואל ה' הכרה בצורך לפעול באופן מעשי בעקבות עמדתה, הגיעה דרך עמודי העולם הזה.

קירבתה של גיבה בת ה-17 לבעיית ה' מימשל הצבאי אינה רק עניין ריגשי או רעיוני. זוהי גם קירבה גיאוגרפית. כי מי

האמא: בת המייסדים

גיבה ליד אמה, נועה חר' מוני, שסבה וסבתה, בני משפחת אברוצקי, היו בין מייסדיה הראשונים של המושבה כפר-סבא.

בחינה גיאוגרפית נמצאת כפר-סבא, מושבת הולדתה והעיר בה היא גדלה וחיה גם כ' יום, בתחום המשולש הערבי. הערבים לגביה אינם רק יצורים עליהם היא קוראת בעתונים ושומעת סיפורים, אלא שכנים בהם היא פוגשת יום-יום, מבקרת בכפריהם ובבתיהם ומשתתפת לעיתים כ' החי חיהם.

נערת הצעדה

נופש בשעת צעדה או עשירה עם קבוצה מבית-ספרה. הצעדה הייתה חזוניה

בעל נימוסים נאים, הזוכה לשבחים על מסירותו בעבוד' שהוא מסיים את שעות עבודתו, הוא יכול אומנם להיש' אביב מספר שעות. אולם אם יש ברצונו לבלות שם ג' ללכת להצגה שניה בקולנוע, או לצאת בחברת נערה, יכול לעשות זאת. הוא חייב להקדים ולחזור לביתו, בא

החבר: חייל וכדורגלן בהפ

גיבה ליד אמה, נועה חר' מוני, שסבה וסבתה, בני משפחת אברוצקי, היו בין מייסדיה הראשונים של המושבה כפר-סבא.